

ALBERT CAMUS

1913 - 1960

"Kendini öldürmek, bir anlamda, içindekini söylemektir"(Camus, 1942, s.23)

İntihar hakkında birçok şey okuyabilirsiniz, dahası neden intihar etmemelisiniz hakkında, yaşamın, yaşama verdiğiniz çabanın neden değerli olduğuyla ilgili, ya da tam aksine yaşamın ne kadar anlamsız ve çabalarınızın ne kadar boşa olduğuyla ilgili bir çok düşünceye erişmeniz, okumanız, dinlemeniz mümkün. Fakat Camus'yu tam anlamıyla bunların hiçbirinde bulamazsınız. Ne size yaşamın ne kadar anlamlı olduğu hakkında bir şeyler anlatır ne de bütün çabalarınızın boşuna olduğuyla ilgili melodram gibi bir etki yaratır. İki tarafta da durmaz fakat iki tarafı da içten bir şekilde anlamaya çalıştığını görürüz. Ne demek istiyorum? İntihar edilmesini yadsıyan düşünceler okurken intihar eden kişinin gözünden bakmak ve onu anlamak genellikle kolay değildir ve bunu istemeyiz de, çünkü çoğunlukla eylemin kendisi bir korku atmosferi yarattığı kadar, düşüncesi de insanın içini sıkabilir. Oysa bu kadar konuşulması tabulaştırılmış bir konuyu Camus felsefenin temel problemi haline getirmekten hiç çekinmemiştir.

"Sisifos Söyleni" kitabında direkt olarak şu cümleyle başlar: "Gerçekten önemli olan bir tek felsefi problem vardır, intihar. Yaşamın yaşanmaya değip değmediği konusunda bir yargıya varmak, felsefenin temel sorusuna yanıt vermektir."(Camus, 1942, s.1) ve intihar edilmemesi gerektiği yargısına daha doğrusu yaşamın yaşanmaya değdiği yargısına varmadan önce kitapta intihar eden bireylerin motivasyonlarını anlatır.

İntihar eylemine kendisi de belirttiği gibi toplumsal bir açıklama getirmek yerine bireysel bir açıklama getirmeyi tercih eder. Benim etkilendiğim ve sizlere anlatmak istediğim kısım ise burada başlıyor: Camus'nun intihar eden bireylerin intihar sebeplerini genellemelerle açıklamaya çalışmadan, istisna örneklerini atlamadan, bireyin kendi iç dünyasına, duygularına, yüreğine değer vermesiyle... Camus'nun da dediği gibi "Kurt insanın yüreğindedir. Yürekte aramak gerekir onu."(Camus, 1942, s.22)

METNİN TAMAMI İÇİN QR KODU OKUTUNUZ

YAHYA TARIK ÇELİK

2022277105

FEL2138 Felsefe Metinleri: Okuma ve Yazma 2.Dersi

Sorumlu Öğretim Üyesi: Prof. Dr. Özlem Duva Kaya

Öncelikle Camus'nun intihar eden ya da etme düşüncesine sahip insanlarla kurduğunu gördüğüm ancak böylece onların asıl sesini duyurabildiğini düşündüğüm düşüncelerini açıklamak istiyorum. Her şeyden önce Camus'ya intihar meselesini felsefenin esas sorunu ve geriye kalanın bir oyun olduğunu söyletecek kadar ileri götüren şey onun deyimiyle bu sorulara verilen cevapların ya da aranan kanıtların yol açtığı eylemlerdir. Yani yaşamın yaşamaya değer olup olmadığı sorusuna aranan kanıtların başka diğer herhangi bir felsefi soruya aranan kanıtlardan çok daha fazla can götürdüğü, insanların ilk sorduğumuz soruda kendini öldürme eylemini gerçekleştirdiğini göz ardı etmemekten gelir. İntiharı anlamaya gelince, bu insanın içinde bir süreçtir aslında, eylem en sonunda sadece bir hamle yapmaktan ibaret olsa da insanın Camus'nun tabiriyle için için yediğini(Camus,1942, s.22) hissettiği sorular vardır ve bu sorular yavaş yavaş insanı tükenmişliğe sürükler. Böyle ağır bir süreçte Camus bir de intihar edilen gün karşılaşılan şeyleri de sorumlu tutar bu durumdan. Çünkü kişinin bugüne kadar öyle ya da böyle bir mücadelesi vardır. Hala devam etmektedir yaşamaya, an be an hala direniyordur. Oysa onu diğer anlara nazaran artık tamamen seçeneksiz bırakan şeyleri de göz ardı etmemeliyiz. Gerçekten o gün Camus'nun da dediği gibi sevdiğimiz içimizi açtığımız birinin ilgisiz bir tavrına denk gelip gelmediğimiz de o günü belirler, o güne kadar süregetirdiğimiz bütün bıkkınlıklarımızı bir anda patlayabiliriz. İntihar'ın en güzel tanımıysa bana göre yine Camus'ya ait. "Kendini öldürmek bir anlamda, melodramlarda olduğu gibi içindekini söylemektir" (Camus, 1942, s.23) İntihar eden bireyin artık yanıt aradığı bu soruya verdiği son cevaptır aslında. Fakat şimdi biraz da size bu sürecin nasıl geliştiğinden, nasıl böyle bir sonuca varıldığından, buna neyin sebep olduğundan bahsetmek istiyorum.

Hayatımız pek çok açıdan yineler durur. Hergün hepimiz hayatta birbirinden farklı ve sıkıcı rutinleri yaparak geçiriyoruz. Her şeyin tekrar başa sardığını görüyoruz ve göreceğiz de bunu bilerek yaşıyoruz, dişimizi tekrar fırçalayacak, okula ya da işe tekrar gidecek, hiç yıkamamışız gibi en baştan yıkayacağız ellerimizi ve bunların binlercesi birbiriyle aynı olsada bir birikim katetmeden devam edecek. Yani dün işe gitmemiz bugün işe gitmemizi engellemeyecek, rutinleri rutin yapan şey biraz da yaptığımız şeyin bir önceki yapışımızla aslında birikmeyiştir yani hep hiç yapmamış gibi yeni baştan yapmak gerekliliğidir, birikmez. Başka bir örnekle, istediğiniz kadar spora gidin, sadece spora gitmeye devam ettiğiniz sürece yani rutinin dışına çıkmadığınız sürece vücudunuzu koruyabilirsiniz, vücudunuz size iyilik yapıp “sen bu kadar spor yaptın gerisini ben halledeyim” demez.

Bu kendini yineleyen eylemlerin can sıkıcılığı ve bunaltıcılığı da buradan gelir. Fakat biz insanlar olarak genelde bunları bir amaç uğruna yaparız. Güzel bir vücut, temiz bir ağız, sağlıklı bir beden, iyi bir kariyer, geçim ve başarı fırsatı...

Peki uyumsuzluk nerede başlar? Ya da bu uyumsuzluk neden başlar? Bir sabah bunların hepsine “Neden?” diye sorduğumuz gün Camus’nun tabiriyle. Tekrar tekrar neden diye sorarsak eğer bulacağımız sonuç apaçık “bir nedeni yok” olacaktır.

Camus'ya göre yaşamın bir anlamı olmasıyla yaşama çabasının bir anlamı olmasını birbirinden ayrı şeylerdir. Yaşam anlamsız olsa da bu yaşam mücadelesinin anlamsız olduğu hayatı sürdürmeye devam etmenin bir anlamı olmadığı anlamına gelmez.

Yaşamın bir anlam ifade etmemesinin temel nedeni, insanın anlam arama ihtiyacı ile evrenin bu arayışa kayıtsız kalması arasındaki kopmaz çelişkidir. Evren, ne bir anlamla donatılmıştır ne de insanın bu sorularına cevap verecek bir yapıdadır. Camus'ya göre “absürd” dediğimiz olgu tam da bu kuruntu ile suskunluk arasındaki uçurumdur. İnsan anlamsızlığa isyan eder, evren ise bu isyana sessizlikle karşılık verir.

İnsan genellikle intihar etmeme sebebi olarak bir anlam arar, bulur, güçlendirir, inanır bu yarattığı anlam dünyası yıkılsa bile “anlam burada değilmiş” demek ki der ve başka bir anlam bulur. Çoğu insana göre yaşamak için bir anlamının olması öncelikli şartıdır. Oysa Camus bize yaşamın yaşamaya değip değmemesinin bir anlamı olup olmamasına bağlı olmadığını, tam tersine yaşam mücadelesinin anlamını bu anlamsız varoluşa teslim olmamakta olduğunu söyler. Yani diğer bir deyişle, yaşama verilecek üç farklı tepkimiz vardır, intihar, ümit, isyan. Yeni bir anlam ümit etmek ya da intihar etmek insanın varoluşuyla yüzleşemediği durumlardır. İsyan ise bütün bunların bilincinde olup kendi anlamımızı kendimiz inşa etmemiz gerektiğini anlatır. Tam da bu yüzden bizden Sisifos'u mutlu hayal etmemizi ister. Çünkü sonsuz ve anlamsız bir döngüde kayayı her zirveye ulaştıracakken düşeceğini bile bile tekrar zirveye kadar yılmadan götüren Sisifos bu ebedi çaba içerisinde intihar edip bir son vermek yerine isyanını da sürdürmektedir. Bizi yaşama bağlayan şey de bu isyan olmalıdır.

İsyan, Camus’ya göre ne bir umutla kendimizi avutmak ne de anlamsızlık karşısında pes etmektir. Aksine, hayatın özündeki absürdlüğü kabul etmek ama yine de ona boyun eğmemektir. Yaşamın nesnel bir anlamı yoktur; evet. Fakat bu yokluk bizi yok etmeye zorlamamalıdır. Tam tersine, bu farkındalık bir özgürlük alanı açar. Camus’nun isyanı, varoluşsal bir özgürlüktür: “Anlam yoksa, o hâlde ben yaratırım” diyebilmenin bilincidir. Bu bilinç, dışsal bir anlamın yokluğunda kendi içsel anlamlarımızı yaratma iradesidir.

İsyan, dış dünyayı değiştirmeye çalışmaktan önce içsel bir pozisyon alış biçimidir. Kendine, “Ben yine de varım,” deme cesaretidir. Camus’nun isyancı bireyi, trajediyi romantikleştirmez; aksine trajedinin içinden geçerek yaşamaya devam eder. Onun isyanı, acının, tekrarın, sıradanlığın ortasında anlam icat etmeye çalışan bir eylemdir. Sisifos, her defasında taşı yuvarlarken aslında hayata dair bir tutum geliştirir: Anlamsızlığa rağmen çaba göstermeyi seçer.

İşte bu nedenle isyan, Camus için sadece felsefi değil, aynı zamanda etik bir tutumdur. Çünkü isyan etmek, sadece kendimiz için değil, diğerleri için de anlam inşa etmeye çalışmaktır. Hayatın anlamını beklemek yerine, onu yaşarken yaratmak gerektiğini anlamaktır. İsyan, bir anlam yokluğuna karşı doğan, umutsuz ama kararlı bir özgürlük ilanıdır. Ve bu isyan sayesinde, insan hem kendisine hem dünyaya karşı sorumluluğunu yeniden üstlenir.

Sonuç olarak, Camus'nun düşüncesinde yaşamı yaşanabilir kılan şey bir anlam bulmak değil, anlamın yokluğuna rağmen yaşamaya devam edebilmektir. Ve bu yaşam, isyanla —her gün yeniden— başlar.

KAYNAKÇA

- Camus A. (1942), Sisifos Söyleni